

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТРАНСПОРТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІБЛІОТЕКА

Станція метро “Золоті ворота “ – як витвір мистецтва”

до 35-річчя від дня відкриття

Тематичний дайджест

Київ 2024

Станція метро «Золоті ворота» – як витвір мистецтва : тематичний дайджест / НТУ, Бібліотека ; укладачі : зав. інформаційно-бібліографічним відділом Л. В. Колісник , головний бібліограф Н. Д. Валітова. - Київ : НТУ, 2024. – 13 с.

Відповідальний за випуск : директор бібліотеки НТУ О. М. Мірошник

Станція «Золоті ворота» має статус «щойно виявленого об'єкту культурної спадщини», пам'ятки архітектури, містобудування й монументального мистецтва. Архітектура станції — алюзія на храмове зодчество Київської Русі.

Станція "Золоті Ворота" вражає своєю архітектурною красою. Вона була відкрита 31 грудня 1989 року та відразу стала справжнім шедевром підземної архітектури.

Назва станції вибрана дуже влучно. Вона будувалась в центрі кварталу Верхнього міста, на схилі Старокиївської гірки, в самому серці тисячолітнього Києва, де колись стояли князівські палаці і найголовніше прямо біля Золотих воріт - однієї з найвідоміших пам'яток Києва. Це дуже символічно. Архітектори не помилилися - цілісне враження від станції плавно стає враженням від міста. Золоті ворота втілюють зв'язок сучасного мегаполіса з його далеким минулим.

Київська станція метро «Золоті ворота» не один раз потрапляла до рейтингу найбільш вражаючих станцій метрополітенів Європи. Рейтинг традиційно складає британська газета Dally Telegraph до річниці відкриття першого у світі метро в Лондоні, що відбулося 10 січня 1983 року. Цей день вважається Всесвітнім днем метрополітену.

Крім красивого оформлення, станція є ще й справжнім літописом історії України - середньовічної і не тільки.

Перший проект станції «Золоті ворота» зробив московський інститут «Метрогіпротранс». Нижню залу планували зробити у світлих тонах, проте її оздоблення та конструкція були досить утилітарними як для одного зі знакових місць Києва. Цей невиразний проект, придатний для будь-якої станції метро будь-якого міста, у серці древнього Києва виглядав, м'яко кажучи, недоречно... Київська інтелігенція висловила проти запропонованого проекту.

Заручившись підтримкою місцевої влади та будівельників головний архітектор Києва М. П. Жариков взяв на себе відповідальність за перепроєктування. Саме в його кабінеті засідав творчий штаб: талоновиті автори ідеї архітектори В. Б. Жежерин та М. А. Ралко, художники-монументалісти Г. К. Корень та В. П. Федько, інженер «Київметробуду» Ю. В. Кочегаров, начальник дільниці № 225 («Золоті ворота») Г. Є Ширшов.

Сроки були жорсткими, до введення станції залишалось півроку. Автори нового проекту сутками не залишали підземне будівництво.

Для оформлення станції потрібні були нові матеріали – в обмін на київську продукцію прибули з Челябінська мраморні глиби для колон, унікальні світильники негайно виготовлялися у Києві.

Архітектуру було змінено практично повністю: замість пілонів було застосовано колонну конструкцію, що незвично для таких глибин, збільшено висоту центральної зали – вона мала викликати асоціації з князівськими палацами та Храмами часів Київської Русі.

Приділили увагу архітектори й іншим спорудам станції. Так, проміжну зону, що традиційно будувалася на поверхні й лише потім опускалася на проектну глибину, оформлено у вигляді невеликої фортеці із загратованими «вікнами» вентиляційних каналів та кованими канделябрами. Дуже коректно та нетрадиційно для Києва виконано й виходи надвір – наземний вестибюль вбудовано у старовинні будинки, фасади яких збережено.

Збудована у 1989 році "під Київську Русь" станція є ще й справжнісіньким історичним довідником.

Станція складається з підземного залу, надземного і проміжного вестибюлів, з'єднаних ескалаторами, які утворюють цілісний архітектурний ансамбль.

Стримано вирішено проміжний та наземний вестибюлі. Стіни проміжного вестибюля облицьовано білим мармуром у поєднанні з імітацією плінфи. У формах станції відображено національні особливості архітектури України, безпосередньо пов'язані з архітектурою і мистецтвом Київської Русі.

Ошатно вирішено підземний зал. Його композиція основана на поєднанні арково-склепінчастих елементів, що спираються на приземкуваті, круглі колони, увінчані стилізованими візантійськими капітелями. У декоративному оформленні використано мозаїчні панно, які розповідають про історію Київської Русі.

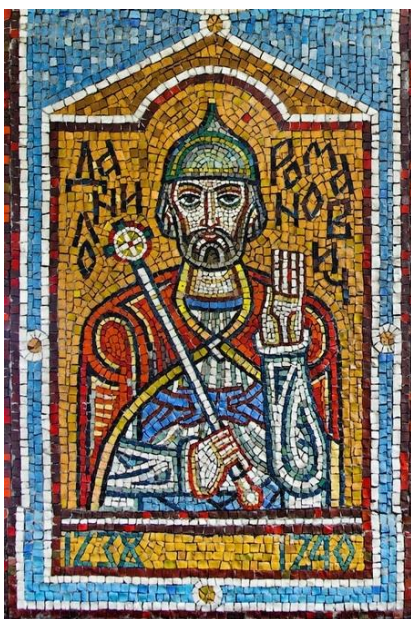
Дві великі композиції розміщено у торцях середньої нави; в арках, що з'єднують колони — мозаїчні зображення київських князів і давньоруських храмів.

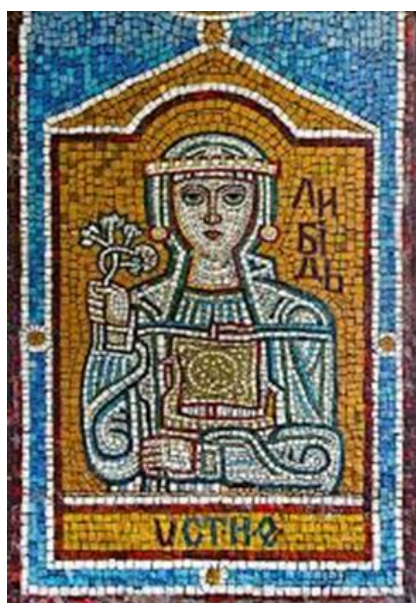
Велику роль в організації простору центральної нави підземного вестибюля відіграють масивні металеві люстри, що нагадують світильники давніх храмів.

Урядова комісія вирішила, що станція повинна відображати культуру Київської Русі. Високі склепіння, масивні металеві світильники, круглі арки, приземкуваті колони з візантійськими капітелями, сірий граніт на підлозі і білий мармур з імітацією середньовічної плінфи (цегляної кладки) на стінах - все це стилізовано під легендарні князівські часи.

У декоративному оформленні масштабно використані мозаїчні панно. Мозаїкою прикрашені арки при вході до ескалаторних тунелів. Якщо пройти уздовж платформи, а потім - у зворотньому напрямку уздовж іншої, то можна дізнатися про всіх відомих правителів Києва, від Кия до Данила Галицького. Нема хіба що зображення Ігора Ольговича, який правив усього 12 днів у 1146 році, а потім був усунутий від влади і убитий розгніваними демонстрантами.

Крім середньовічних політиків, на мозаїках також зображені відомі особистості Київської Русі і кам'яні храми Києва до монгольської доби.

Коли будете на станції метро «Золоті ворота», підніміть очі догори: до стелі, арок, стін і капітелей колон. І ви зануритесь у глибину віків, мимоволі станете сучасниками тої давньої доби. А відтак перейметеся духом національної єдності і усвідомленням спільності тисячолітньої історичної долі. Тієї самої спільності, що своїм корінням сягає аж до Русі княжої й прадавньої. Тим самим відбудеться таїнство вашого глибокого духовного наповнення.

Сьогодні ми маємо мистецький твір, який дає нам потужний духовний імпульс. А далі вже багато що залежить від рівня власної інтелектуальної наповненості кожного з нас.

Мозаїки «Золотих воріт» - це лише могутній емоційний поштовх до глибокого національного самоусвідомлення. Ви вдивляєтесь у широко

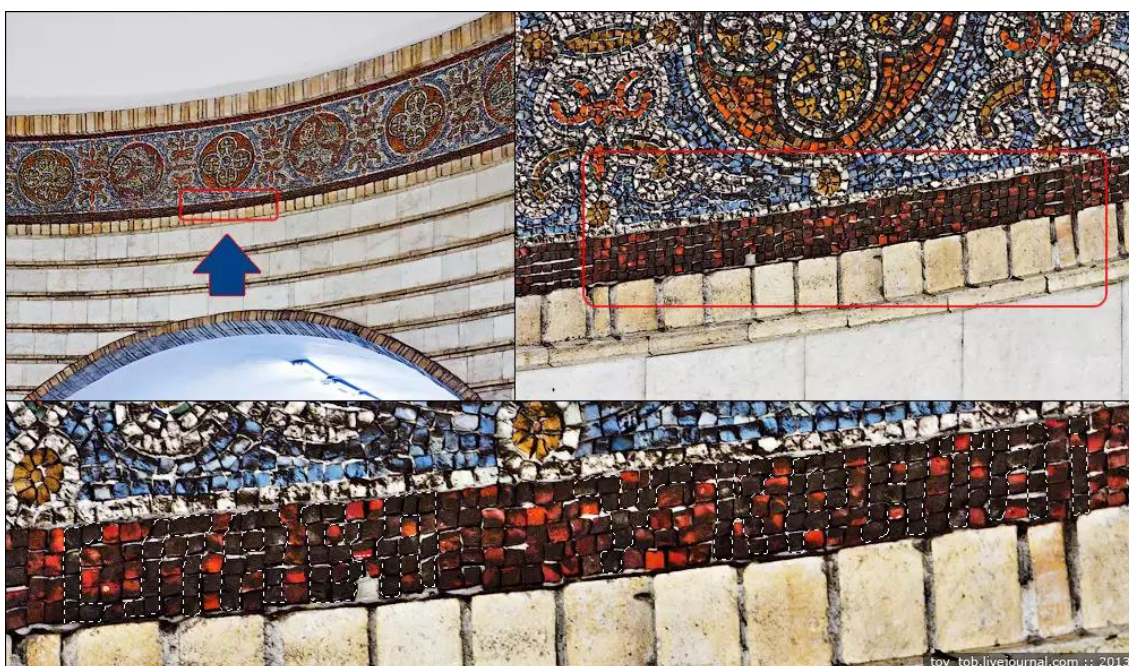
відкриті очі Оранти, пламеніючий погляд архангела Михаїла з мечем у руці, переймаєтесь турботами, планами й задумами правителів Давньої Русі.

Їхні узагальнені портрети художньо обрамлені фантастичними декоративними полотнами – квітами, травами, птахами та різноманітною лагідною звіриною.

І ви вже відчуваєте своє перебування не в індустріальній споруді метрополітену, а в теплій українській світлиці, розмальованій дбайливою господинею людям на добро.

Те, що мозаїки станції пробуджували українську національну самосвідомість, свідчить і прихований надпис «Слава Україні», хоча розгледіти його неозброєним оком дуже тяжко. Прямо над проходом із проміжного вестибюлю до верхнього ескалатора містиця надпис і викладений червоною смальтою більш темного відтінку.

Надпис з'явився завдяки будівельникам, які здійснювали виконавську роботу. І цих скромних трудівників можна зрозуміти: на дворі ще був 1989 рік, і тоді за подібну ініціативу дуже легко можна було отримати «по шапці». однак, не будемо зосереджуватися на надписі – то ознака своєрідного моменту історії України. А світове визнання – ось воно: різноманітні зарубіжні видання неодноразово включали «Золоті ворота» в рейтинги найкращих станцій метро. Наприклад, 11 місце в рейтингу найкрасивіших станцій світу за 2011 рік (туристичне видання *Bootsnall*). В 2012 році станція увійшла в список із 22 найкрасивіших станцій метрополітену Європи (по версії *Daily Telegraph*). В 2014 році британське видавництво *The Guardian* опублікувало топ-листок із 12 споруд, куди, крім станції «Золоті ворота», увійшли *Fulton Center* в Нью-Йорку, *Stadion* в Стокгольмі, *Arts et Metiers* в Парижі, а також *Museum* в Торонто, *Southwark* в Лондоні та інші. Таке визнання говорить саме за себе: тут не додати і не відняти.

Спеціалісти стверджують, що станція справляє враження довершеного витвору, створеного групою талановитих архітекторів, художників та будівельників.

За цей монументальний труд в 1991 році постановою Кабінету Міністрів України автори проекту оздоблення станції були відзначені Державною премією України в галузі архітектури.

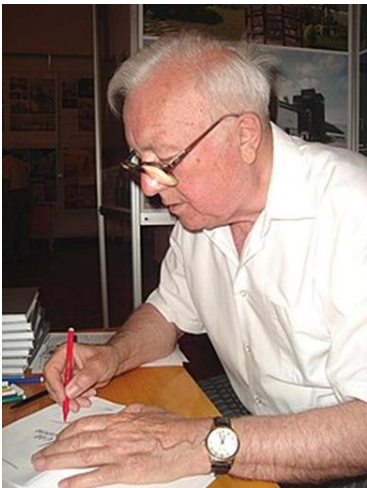
Архітектори станції

Жежерін Борис

Жежерін Вадим

Жаріков Микола

Архітектори наземних вестибюлів

Федір Заремба

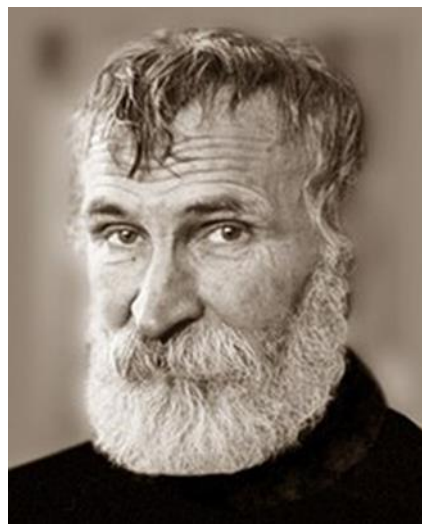

Анатолій Крушинський

Архітектори запросили попрацювати над станцією художників Григорія Коріня і Володимира Федька. Вони поділили роботу: Корінь робив мозаїку в торцях, а Федько взявся за образи й орнаменти малих арок.

Корінь Григорій

Федько Володимир

Люстри та бра - художники

Адаменко Станіслав

Ралко Марія

Талановиті творці ідей – художники та архітектори. Але втілюють в життя їхні задуми люди праці – будівельники – фахові майстри своєї справи. Злагоджений колектив під керівництвом талановитого керівника – це шлях до успіху.

На той час, коли будувалась станція “Золоті ворота” Головою правління ВАТ «Київметробуд» був Петренко Володимир Іванович - випускник КАДІ (НТУ) 1971 року року дорожньо-будівельного факультету за спеціальністю «Мости та тунелі».

Петренко Володимир Іванович

Заслужений будівельник України, Герой України з врученням ордена Держави (13 жовтня 2004) — за визначний особистий внесок у розвиток транспортної інфраструктури столиці України — міста Києва, впровадження сучасних технологій метробудування, багаторічну самовіддану працю.

А начальником ділянки № 225 «Київметробуду» під керівництвом якого була збудована станція “Золоті ворота” був Ширшов Геннадій Євгенович – випускник КАДІ (НТУ) 1976 року дорожньо-будівельного факультету за спеціальністю «Мости та тунелі». Керівником його дипломного проекту був професор КАДІ Айвазов Юрій Миколайович - видатний вчений в галузі тунелебудування.

Ширшов Геннадій Євгенович

У 1996 році Ширшову Г. Є. було присвоєно почесне звання «Заслужений будівельник України» за значний особистий внесок у розвиток міського господарства, будівництво і дострокове введення в дію ділянки Сирецько-Печерської лінії Київського метрополітену від станції «Золоті ворота» до станції «Лук'янівська».

Матеріал з відкритих джерел інтернету